N°. 45. Donderdag 6 November 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Volksgezondheid in Indië.

Blijkens het Voorloopig Verslag is bij het afdeelingsonderzoek der Indische Begrooting in de Tweede Kamer door eenige leden de wenschelijkheid betoogd van de oprichting van een afzonderlijk departement voor den geneeskundigen dienst. Zoolang deze dienst behoort tot een departement (Departement van Onderwijs), waarvan de hoofdbemoeienis op geheel ander terrein ligt, kan van dien dienst niet de gewenschte kracht uitgaan. Aan dat nieuwe departement zouden dan nevens den eigenlijken geneeskundigen dienst ook de daarmee samenhangende bemoeiingen met watervoorziening, stedenbouw, woningverbetering, rioleering, drainage, geneeskundig onderwijs en bevolkingsstatistiek moeten worden opgedragen.

Ten bewijze, hoe noodzakelijk eene krachtige bevordering der volksgezondheid in Indië is, werd gewezen op de belangrijke, aan de Kamer toegezonden werken van W. J. van Gorkom, **„Ongezond Batavia”** en van H. F. Tillema, **„Van wonen en bewonen, van bouwen, huis en erf”**. Laatstgenoemd werk, waarin gewezen wordt op de slechte woningtoestanden te Semarang en op de groote sterfte onder de Inlanders, en waarin aangetoond wordt, hoe tengevolge der in Deli door de particuliere maatschappijen genomen gezondheidsmaatregel het sterftecijfer in haar gebied tot 12 per 1000 is teruggebracht, gaf aanleiding tot het uitspreken van den wensch, dat de Regeering spoedig het noodige zou doen tot verbetering van de gezondheidszorg.

Door vriendschappelijke bemiddeling van den heer H. Uden Masman, Boreelstr. 8, den Haag, uitgever van laatstgenoemd prachtwerk, waarop wij reeds eerder in onze rubriek „Litt. Overzicht” de aandacht vestigden, zijn wij in de gelegenheid gesteld enkele der sprekende kiekjes hier weer te geven, die toonen, gelijk ook onze Semarangsche correspondent betoogt: hoe broodnoodig woningverbetering op Java is.

Als recapitulatie van het lijvige boekdeel, dat niet alleen afbrekend, maar vooral ook opbouwend geschreven is, worden de volgende punten genoemd:

I. De toestanden op woninggebied zijn voor geen der bewoners van Semarang ideaal. Van de massa, de armen, van welk ras ook, zijn ze zelfs zeer bijzonder slecht! Groote sterfte is hiervan een der gevolgen.

II. De architecten moeten leeren tropische huizen te bouwen, de huurders moeten die leeren waardeeren.

III. De bouwkosten eener woning, vooral voor die der mingegoeden, zullen door het moeten stellen van eischen, zij het dan ook voorloopig de allernoodzakelijkste, hooger zijn dan ze vroeger waren. De huren zullen derhalve geen verlaging ondergaan.

IV. Het deel van zijn inkomsten, dat men voor huishuur kan besteden, is om verschillende redenen kleiner dan vroeger. Vooruitzicht, dat zulks in afzienbaren tijd zal veranderen, bestaat er m. i. niet.

V. Aanbod van goedkoop bouwterrein, decentralisatie op woninggebied, is noodig om de huurprijzen zooveel mogelijk op niveau te houden. De gemeente helpe daartoe op alle wijzen mee: grond opkoopen vóórdat deze waarde als bouwterrein heeft, wegenaanleg, ontsluiting van bouwterrein, rente-garantie aan bouwmaatschappijen, enz. enz.

VI. De gemeente streve naar „city”-vorming.

VII. Volgens de in Britsch-Indië opgedane ervaring is er pas effect van waterleiding, faeces-afvoer enz. te verwachten en de aanleg er van pas mogelijk, als de geheele stad is doorsneden van breede straten, vóór en achter de woningen, gelegd in de richting der meest heerschende winden, en als verder gezorgd is voor voldoende open bebouwing.

VIII. 't Is absurd een deel der stad in hygiënisch betere omstandigheden te willen brengen. De gemeente drage er zorg voor, dat op den grond, die haar toebehoort, geen misstanden geboren worden. Wil zij dien toestand beheerschen, dan dient ze de geheele stad te besturen, niet een deel.

IX. In de deelen der stad, bewoond door Chineezen, Javanen, Arabieren, enz., zal aan de eischen, in VII genoemd, niet kunnen worden voldaan dan ten koste van ontzaglijke uitgaven.

X. Pas als het gelukt het lage sociale peil der massa te verheffen, de onwetendheid tegenover hygiënische vraagstukken te doen verdwijnen, maar vooral het inkomen te verhoogen, zal er werkelijk verbetering te verkrijgen zijn (Gemuend).

XI. 't Is, dank zij de moderne tropische hygiëne, mogelijk hier even gezond te zijn als in patria.

XII. Er moet tegen worden gewaakt, dat door de wijze van bewonen een goed huis met z'n erf geen gevaar wordt voor de inwonenden zoowel als voor de omgeving.

De heer Tillema, die te Semarang een drukke industrieele zaak drijft, en desondanks als lid van den gemeenteraad een zeer werkzaam aandeel neemt in de oplossing der vraagstukken van den dag, en wel speciaal in de kwesties van volkshuisvesting en hygiënische toestanden in de kampongs, kwam, door werkkring en positie, dagelijks in aanraking met de bevolking uit alle lagen en kringen; hij zag met eigen oogen, hoe de menschen als ratten krepeerden in hun menschonwaardige omgeving. Hij onderzocht verder en bevond, dat oud-Semarang één malaria- en cholerahaard was.

Dat kon en mocht zoo niet blijven; die toestanden moesten verbeterd worden, maar die verbetering kon hij alléén niet tot stand brengen.

Doch wat hij wèl kon, wilde hij doen. Hij wilde, dat men in Nederland zou weten, hoe men daar leeft en sterft. Hij wilde met woord en beeld, met cijfers en documenten, het belangstellend en belanghebbend publiek wakker schudden uit den dommel, vooral nu Indië toont ook door eigen kracht vooruit te willen.

Hij stelde een onderzoek in naar den omvang en de oorzaken der abnormale sterfte onder de Javanen, hij verzamelde gegevens, statistische opgaven, hij consulteerde Javaansche en Europeesche deskundigen, bestudeerde het woningvraagstuk in zijn vollen omvang, vergeleek de lokale toestanden met die in de naburige koloniën, maakte fotografieën van krotten en hokken, die tot woning dienen, ook van moderne huizen, ter aanschouwelijke voorstel-

Achterzijde van het gewone type Kampongwoning.
Het geheel is wèl een toonbeeld van bouwvalligheid en wanorde, 't een veelal 't gevolg van het ander, en beide zéér nadeelig voor den algemeenen gezondheidstoestand.

Onze voorvaderen wisten wel hoe ze een koele, gezonde woning moesten bouwen, maar een dergelijk huis vinden velen nu te „Indisch”.

ling en vergelijking. Hij fotografeerde en copieerde kadastrale kaarten van de dichtstbevolkte kampongs, kaarten, die eenig in hun soort zijn.

Dat alles kostte veel tijd en... veel geld!

Waar schrijver zijn boek opent met de woorden: „Ik bedoel de a a n d a c h t te vestigen op een belangrijk vraagstuk, n.l. dat der woning met haar omgeving. Mocht het mij tevens gelukt zijn ook de b e l a n g s t e l l i n g er voor te hebben opgewekt, dan zal de w e n s c h om tot verbetering der ellendige toestanden op woninggebied in Semarang mede te werken, niet uitblijven. Voor de d a a d, de verbetering, is veler steun noodig", — daar onderschrijven wij dit gaarne volmondig.

Krotjes, waarin Chineezen en Javanen „huizen".
De bevolkingsdichtheid is niet zelden 1000 inwoners per H.A. De doorgang tusschen deze „woningen" is geen vadem breed. Ze zijn het eigendom van een multi-millionnair!

Semarangsche brieven.

(Particuliere Correspondentie.)

Wie na een veeljarig verblijf in vreemde landen opnieuw den vaderlandschen bodem betreedt, ondergaat daarbij een eigenaardige gewaarwording. Het gezicht van die uitgestrekte weiden met grazend vee, de wijde luchten met hun grootschen wolkenbouw, schitterend van licht en transparante kleuren, de slooten en plassen met wuivend riet omzoomd, de van welvaart getuigende hofsteden te midden van het rijke akkerland, dat alles verwekt bij u een ontroering, die ge moeilijk te verbergen weet. Daar naderen wij de stad! Reeds verheffen zich de zoo goed bekende torens boven het geboomte. Enkele huizenblokken, dan geheele straten, en wij zijn in de gezellige drukte van het station, waar vriend en maag ons reeds toewuiven. Wat heerlijk, die trekken, die ons zoo lief zijn, weer te zien, die hand te drukken, die zoo menigmaal troostend de onze heeft gevat, of ons bemoedigend op den schouder klopte, als de toekomst ons zoo moeielijk leek. En als we dan huis-toe rijden, komen wij oogen te kort om alles weer te kennen, zooals wij dat zoo vele jaren geleden zagen. Een enkel huis moge verbouwd zijn, een winkelpui verfraaid, een hoek ter wille van het verkeer afgerond, in hoofdzaak toch is de omgeving de oude gebleven. Is dit al waar voor de groote steden, in nog sterker mate is dat het geval bij de provincie-plaatsjes. In ieder slop of steeg, in iedere pomp of brug zien wij een oude bekende. Zie, dat groepje boeren voor de waag, is 't niet, alsof ze in al die jaren nooit weg zijn geweest? Ja, werkelijk, dat is nog ons oude Holland, dat is nog ons eigen land!

Hoe anders is 't, wanneer ge na een verblijf van eenige jaren in het Moederland weer in Indië terugkeert, het land van onze groote verwachtingen, en ge komt in één der groote kustplaatsen van Java. Daar is zóóveel veranderd, dat wat bleef ons in de eerste plaats opvalt. 't Is, of Batavia, Semarang en Soerabaja zich in enkele jaren geheel vervormd hebben. Soerabaja heeft zich daarbij merkbaar naar de meer van de kust verwijderde streken verplaatst. Goebeng, waar een twintigtal jaren geleden nog een onaanzienlijke spoorhalte stond, waar de trein alleen op verzoek stopte, is thans de belangrijkste voorstad van Soerabaja geworden. Natuurlijk zullen pakhuizen niet zoo spoedig voor andere verlaten worden. Ze liggen zoo dicht mogelijk bij de haven en den mond van de rivier. Maar wat al kantoren zijn er in enkele jaren van Batavia naar Weltevreden verhuisd!

Ook Semarang ondergaat dit proces, en wel met een verbazingwekkende snelheid. Gij weet, dat Semarang in het lage kustland ligt, met onmiddellijk daarachter het heuvelterrein, waarin het liefelijke Tjandi als een menigte verspreid liggende villa's zich uitstrekt. Een goed voertuig brengt u in anderhalf uur te Oengaran, waar u de koele bergwind om d'ooren suist. Zijt ge de gelukkige bezitter van een auto (en dat neemt hier dagelijks toe), dan voert een prachtige, breede weg door een verrukkelijk landschap u binnen een uur naar Salatiga, een idillisch binnenplaatsje op een hoogte van ongeveer 1500 voet. In Tjandi nu heerscht tegenwoordig eenvoudig-weg een bouwwoede. De eene villa voor, de andere na rijst uit den grond. Bouwde vroeger janen-alleman, gepensionneerde schouten, gezageerde ziekenvaders, zoutverkooppakhuismeesters tokohouders en wie niet al, ook daarin is een gunstige verandering gekomen. Onze tegenwoordige architecten zijn menschen, die voor dat vak zijn opgeleid, zijn over het algemeen technisch volkomen voor hun taak berekend. Dat kon ook niet uitblijven nu, door de ontzaggelijke ontwikkeling van Indië in den laatsten tijd aan den bouwkundige hooger eischen werden gesteld dan een kwart eeuw geleden. En wat zoo te waardeeren valt: men streeft naar stijl. Zeker een voldoening voor de mannen, die een tiental jaren geleden het initiatief namen voor de oprichting van den N e d e r l a n d s c h-I n d i s c h e n K u n s t k r i n g, die betere begrippen omtrent kunst verbreidde, en aan de ontwikkeling van de architectuur in Indië een krachtigen stoot heeft gegeven.

Die laag gelegen streken van Semarang, midden in het moeras, zijn broedplaatsen van malaria en cholera. 't Is nog niet zoo lang geleden, dat in een openbaar debat twee verdienstelijke vertegenwoordigers van de medische faculteit, D r. d e V o g e l en D r. T e r b u r g, tegen elkander optraden. De laatste bepleitte assaineering der lagere streken door drooglegging, draineering, en betere afvoer van water. De eerste was een warm voorstander van de uitbreiding, de geleidelijke verplaatsing, van Semarang naar het heuvelterrein, een verplaatsing, die zich ook te Soerabaja had voltrokken. In de eerste plaats was daarvoor noodig een breede verbindingsweg, zonder groote hellingen. Zooals dat gewoonlijk gaat bij een debat tusschen twee mannen, die hun onderwerp volkomen meester waren, grondig hadden doordacht, en hun motieven op reeksen van feiten en jarenlange ondervinding steunden, kwam men niet tot overeenstemming. Maar de praktijk heeft in ongeloofelijk korten tijd in deze belangrijke kwestie uitspraak gedaan.

EEN GEZICHT OP TJANDI.

De nieuwe weg naar Tjandi komt er, is bijna gereed. Een bouwplan voor de uitbreiding is vastgesteld. Zelfs zal het niet lang duren, of de ijverige gemeenteraad zal daar in de hooger gelegen streken van Semarang een model-kampong bouwen, om den inlander niet met woorden, maar met daden van het belang van goede woningen, van licht en lucht en zindelijkheid te overtuigen. En hoe allernoodzakelijk dit is, moge u gebleken zijn uit de platte gronden van onze stad van vroeger en van nu, op het pas te 's-Gravenhage plaats gehad hebbende woningcongres, geëxposeerd door den heer T i l l e m a, den onvermoeiden strijder voor de hygiëne. De stad, dat zijn de lager gelegen stadswijken, wordt meer en

meer verlaten door de gegoeden, die zich te Tjandi en te Oengaran vestigen. Ja, zelfs zijn er verscheidene, die zich de weelde kunnen veroorloven, hun lares et penates (l a r o n g s en b i n a t a n g s hoorde ik eens iemand zeggen) naar Salatiga te verplaatsen, waarheen ze, na een dag van ingespannen werken in de gloeiend heete handelswijken, de nauwe steegjes van den Chineeschen kamp, 's middags om 5 uur of half zes heen tuffen om, na een heerlijk koel bad en een kalmen, niet door muskieten of ander vliegend ongedierte verontrusten avond in een versterkende koude, en welverdiende nachtrust genieten. Men zegt zelfs, dat de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij, na vijftig jaren lang vastgehouden te hebben aan het denkbeeld, dat het publiek alleen ter wille van háár bestond, tot de erkenning is gekomen, dat het nu ook wel eens iets voor dat publiek kon doen, door de zoo lang en zoo vurig afgesmeekte spoorwegverbinding van Salatiga met Semarang tot stand te brengen. Maar, dit durf ik niet met zekerheid te beweren en wordt ook door zeer velen betwijfeld.

De Semarangsche societeit, die vele oud-Indischgasten zich zullen herinneren, bij de brug aan het eind van den Bodjongschen weg, is reeds lang verplaatst, natuurlijk naar boven toe *). Het is, met zijn ruime zalen, één van de grootste gebouwen in Indië geworden, maakt een monumentalen indruk en doet als ontwerp zijn bouwmeester, den heer H i l d e r i n g, alle eer aan. Een cementen vloer langs den weg biedt in den vóóravond een gezellig zitje aan, waar men de honderden voorbijsnellende auto's rustig beobachten kan. In haar uitgestrekten tuin is de rolschaatsenbaan één der grootste attracties, waar Donderdags- en Zondagavonds menig gelukkig paartje op de tonen van bataljons- of stedelijk muziekcorps rondzwiert. Ook de stadstuin, stichting van den vroegeren Resident S ij t h o f f, heeft zich in een geheel nieuw kleed gestoken, en gaf, bij gelegenheid van den verjaardag onzer Koningin, een schitterend gemaskerd bal met fancy-fair, waar, als in de goede tijden van den Soerabajaschen stadstuin, heel de bevolking van Semarang met duizendtallen aan de feestvreugde deelnam. Twee vaste bioscopen trekken avond aan avond volle zalen. Aan vermakelijkheden van allerlei aard heeft Semarang geen gebrek. Maar, weet men hier de vroolijke zijde van het leven te waardeeren, in de eerste plaats is onze stad er een, waar hard gewerkt wordt. Daarvan getuigt de gestadige uitbreiding der groote handelsondernemingen hier, van kantoren, zaken, industrieën enz. Nog enkele weken, en het oude spoorwegstation, het eerste in Nederlandsch-Indië, zal verlaten worden voor een grootsch, modern centraalstation, geheel volgens de eischen van den nieuwen tijd ingericht, en dat op Tawang het punt vormt, waar de verschillende lijnen van de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij, van de Semarang—Joanna, en de Semarang—Cheribon samenkomen. Het „Hotel Jansen", onder de ouderen bekend als het „Heeren-Logement", is nagenoeg geheel vernieuwd. En wie nog iets wil zien van het zoo bekende en vroeger zoo algemeen geroemde „Hotel du Pavillon", die moet zich haasten. Reeds naderen de nieuwe vleugels met hun ruime, hooge kamers en breede galerijen, in twee verdiepingen gebouwd, hun voltooiing. Zoodra die gereed zijn gaat ook het hoofdgebouw tegen den grond en zal in de plaats daarvan een hotel verrijzen, dat aan de hoogste eischen van comfort en luxe zal voldoen. Reeds nu is de Bodjongsche weg tot aan de Societeit, dat is voor drie-kwart van zijn lengte, een winkelstraat geworden. Wat is dat alles snel in zijn werk gegaan! Ik herinner mij zoo goed, hoe, nu vijf jaren geleden, toen ik mij te Semarang vestigde, die beroemde Bodjongsche weg om zeven uur 's avonds nagenoeg geheel verlaten was. En nu, wat een drukte, wat een gezellig verkeer, en wat een zee van licht aan alle kanten! Maar wat wel het meest opvalt is de bijna volkomen verandering, die het oudere gedeelte van de stad, de eigenlijke handelsstad, heeft ondergaan. Zijt ge per stoomboot te Semarang gearriveerd, en hebt ge dus aan „den kleinen boom" (het douane-stations voor reizigers) voet aan wal gezet, dan zult ge in den regel op de reede een drukte en een bedrijvigheid opgemerkt hebben, zooals dat voor een tiental jaren niet denkbaar was. Eenige dagen geleden b.v. lagen hier niet minder dan twintig groote stoomschepen. Dan, langs den Kali-bahroe rijdende, wordt uw aandacht getrokken door reusachtige pakhuizen van de firma K i a n G w a n, één van de allereerste huizen, die in producten, voornamelijk in suiker en rijst, handelen. Wij passeeren de stapelplaatsen van de Nederl.-Ind. Houtaankapmaatschappij en van de Java-Boschexploitatie Mij., de twee firma's, die hun vertakkingen niet alleen over geheel Indië, maar ook ver daarbuiten hebben. Zijn wij eindelijk voorbij die honderden prauwen, jonken en allerlei kleinere vaartuigen gekomen, waartusschen sleepbooten, stoomlaunchen en motorbooten met groote handigheid doorschieten, dan komen wij in de handelsstad. Hiervan zou men gevoegelijk kunnen zeggen: „daar zal geen steen op den anderen gelaten worden". Want waar nog geen nieuwe kantoren als paleizen verrezen, daar staat de hand van den slooper gereed om ook de laatste oude gebouwen omver te halen. Want heel die wijk vernieuwt zich. Zie, die prachtgebouwen van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam", van de Ned.-Ind. Handelsmaatschappij, van de Escompto-Mij., van de Cultuur-Mij. „de Vorstenlanden", van...... maar er is geen opnoemen aan. Liever geef ik u de volgende maal wat kiekjes uit die buurt. Oud-Semarangers zullen hun oogen niet gelooven, als ze dat zien.

En datzelfde vernieuwingsproces, gepaard met uitbreiding waar dit maar mogelijk is, vinden wij in de bovenstad. Maar niet alleen in Semarang en de andere groote kustplaatsen. Of ge nu komt te Bandoeng, te Djocja, of welke grootere plaats in de binnenlanden ge ook nemen wilt, 't is overal hetzelfde: vernieuwen en uitbreiden. 't Is, of heel Java zich in een nieuw kleed gaat steken, of 't zich feestelijk uitdost voor komende dingen. En terecht! Want toen Gouverneur-Generaal Roseboom officieel den minderen welvaart van Java decreteerde, heeft Klio glimlachend een bladzijde van haar boek omgeslagen en op de nieuwe bovenaan zeer duidelijk neer gegrift: „J a v a i s e e n r ij k l a n d".

Semarang, 16 Sept. 1913. SI PANTEK.

*) Voor niet-Indiërs de opmerking, dat „naar boven" gewoonlijk beteekent: in een richting van de kust af, dus naar het binnenland toe, dat meestal hooger ligt.

Uit de O.-I. Mail.

Gezondheidstoestand. Telkens kwamen te Soerabaja in de eerste week van Oct. j.l. pestgevallen voor.

De op uitnoodiging van de geneesheeren Terburg en Verhoeff gehouden bijeenkomst ter bespreking van maatregelen tegen de uitbreiding der ziekte, was vrij druk bezocht. Dr. Terburg gaf een uiteenzetting van de maatregelen, door den geneeskundigen dienst genomen en protesteerde tegen de courantenberichten, als zou de regeering vrijwel werkeloos toezien. Hij riep ten slotte de medewerking in van de burgerij. Vele aanwezigen stelden zich beschikbaar de pestbestrijding te dienen door als buurtcommissie in eigen omgeving propaganda te maken en voor de middelen te zorgen ter bestrijding van het gevaar.

Een inlandsch Kadaster. In een der in de vorige maand in de J a v a-B o d e opgenomen hoofdartikelen over de bestrijding van het onwettig grondbezit werd terloops melding gemaakt van eene opdracht aan den dir. B. B. tot bestudeering van het vraagstuk van invoering van een inlandsch kadaster.

Nader vernam dit blad, dat dit bericht juist is en dat de gouverneur-generaal er op aangedrongen heeft, dat het plan spoedig tot uitvoering zal kunnen komen.

Oost en West. Naar de Bataviasche bladen mededeelen, is de heer E. A. Z e i l i n g a afgetreden als voorzitter der vereeniging „Oost en West" te Batavia en in zijn plaats opgetreden de heer J. E. Jasper.

Het vrijwillig automobiel-corps. In de J a v. C r t. staan eenige gewijzigden afgedrukt van het reglement voor het Vrijwillig Automobielcorps op Java, waaruit wij slechts aanstippen, dat 1ste luitenants na vier jaren lid te zijn geweest van het V. A. K. den rang van kapitein verkrijgen.

Aan gewezen officieren kan de rang worden verleend, dien zij het laatst hebben bekleed; overigens geldt vorenstaande bepaling betreffende opklimming tot den hoogeren rang c.q. ook voor hen.

Een oproerkraaiertje. Op last van den Sultan van Djokja is het districtshoofd R. Pandje Djojodimedjo, van 't district Djedjeran Bantool, als zoodanig overgeplaatst naar het district Kretek en het districtshoofd van Kretek naar Djedjeran.

Als reden van een en ander vinden we in M a t a r a m meegedeeld, dat eerstgenoemde, die 'n achterkleinzoon is van Sentot, den held uit den Java-oorlog, zich daarop te veel liet voorstaan en een te hoogen toon aansloeg, welke hinderlijk was en waarvan men op de onderneming geenszins gediend was.

De snelheidsproef ritten zijn afgeloopen, zoo schrijft T(ersteeg), hoofdredacteur van D e J a v a b o d e. Waarschijnlijk zal er nog één plaats hebben en dan zal men voldoende materiaal hebben verzameld om te gelegener tijd de gemiddelde snelheid der expres-treinen op te voeren tot 90 K.M. per uur. De genomen proeven hebben geleerd, dat bij een juiste voorziening der bochten en bij dwarse koppeling der wagens met deze snelheid en zelfs met nog grootere kan worden gereden, terwijl het schudden en schokken minder is dan thans in de exprestreinen.

Er zullen wellicht personen zijn, die het rijden met zulke groote snelheden een soort sport vinden. Maar wij zijn van oordeel, dat op Java, waar de afstanden zoo lang zijn en het spoorwegpanorama over groote uitgestrektheden vaak zoo eentonig is, het rijden met zeer groote snelheden het reizen veraangenaamt, om van het n u t van het bekorten van den duur der reis maar niet eens te spreken. De dienst der Staatsspoorwegen verdient daarom ieders dank voor de pogingen in deze richting en wij voor ons brengen haar daarbij hulde voor de omzichtigheid en de nauwgezetheid, waarmede de S.S. deze verbeteringen voorbereidt.

Suriname.

De op 31 October gesloten Koloniaal-Aardrijkskundige Tentoonstelling te Amsterdam heeft ook in de afdeeling Suriname veel belangrijks te zien gegeven. In de eerste plaats de oude kaarten, door Jhr. J. W. Six ingezonden, waaronder de kaart van 1671, aan Willem Mogge toegeschreven. Belangstellenden vinden van deze kaart een verkleinde reproductie (tekstkaart) bij een artikel van F. S. Baron Mulert in het Tijdschrift v. h. Aardr. Genootschap, 13 Januari 1913, blz. 42. Voorts was er van denzelfden inzender een op blanke zijde gedrukt exemplaar van de bekende kaart van Alexander de Lavaux, van 1737, met de wapens der Directeuren van de Societeit van Suriname.

Door het genootschap zelf was ingezonden een door Prof. Grutterink samengestelde kaart (schaal 1 : 50.000), waarop de tot heden bekende geologische gegevens zijn aangegeven. Reproductie van deze kaart in het Tijdschrift ware zeer wenschelijk.

Zeer mooie collecties photo's (landschapsbeelden en volkstypen) van verschillende inzenders trokken de aandacht. En dan was er een inzending van het Gouvernement van Suriname, waarbij wij een oogenblik wenschen stil te staan, n.l. No. 317 van den catalogus, aldus omschreven: Kaart van Suriname, de z.g. „kaart van Roosevelt", 1 : 500,000, vergroot met de bladen aantoonend het werk, verricht door de verschillende topographische expedities naar het binnenland sedert 1900. Is deze kaart niet naar Suriname teruggezonden, dan berust zij waarschijnlijk op het Departement van Koloniën. Wij zouden willen voorstellen haar aan te wenden voor een in 's lands vergaderzaal nog niet gebruikelijke demonstratie. Bij de openbare behandeling van de begrooting voor Buitenlandsche Zaken worde zij opgehangen achter de Ministerstafel. Zoodra de zitting geopend wordt verschijne de Minister van Buitenlandsche Zaken, vergezeld van zijn collega van Koloniën en van een schooljongen, die op de landkaart reeds wegwijs is. Gewoonlijk wordt op de school de loop der rivieren aangewezen van den oorsprong naar de monding. Voor deze buitengewone gelegenheid wijke men van de gewoonte af. De Minister geve het proefkonijn een stok in de hand, plaatse de punt bij den mond van de Corantijn en zegge op vriendelijken toon: „kereltje, wijs mij den loop der rivier aan". Het kereltje zal den loop volgen en, bij de samenvloeiing van Koeroeni en Nieuwe Rivier gekomen, zonder eenige aarzeling, de Nieuwe Rivier als de rivier aanwijzen. Treft men een jongen met een onafhankelijk karakter, die zich niet laat imponeeren, dan zou zich een verrassing kunnen voordoen. Hij zou n.l. de kaart even bekijken en, een flink besluit nemende, de punt van den stok naar den oorsprong van de Nieuwe Rivier verplaatsen en den loop naar de monding volgen. Zoo zou de Kamer inzien, welke blunder door de Regeering van 1903 begaan is, toen zij met de Engelsche Regeering tot „overeenstemming kwam" in zake de westelijke grens van Suriname, en niet onmogelijk is het dan, dat de Kamer het naadje van de kous zou wenschen te kennen.

De démonstratie zou in de Eerste Kamer herhaald kunnen worden.

Aan de leden van beide Kamers wordt aanbevolen zich op de vertooning voor te bereiden door de lezing van het artikel „Mysterie" in Het Koloniaal Weekblad van 12 Juni 1913.

Op de kwestie Koeroeni of Nieuwe Rivier komen wij misschien terug vóór de behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer. De kwestie kan n.l. naar onze meening nog niet als afgedaan beschouwd worden.

***

De West van 3 October wijdt een uitvoerige bespreking aan de nota van den Gouverneur, betreffende de zaak-Visser. De eindindruk van het blad luidt: „De daad van het bestuur wordt door niets gerechtvaardigd".

In hetzelfde nummer lezen wij:

„Van verschillende kanten is de redacteur van dit blad uitgenoodigd, om een candidatuur voor de Koloniale Staten te aanvaarden.

Hij heeft zich verplicht geacht, om die uitnoodiging — waarvoor hij onder gewone omstandigheden zou hebben bedankt — thans aan te nemen. En hij stelt er prijs op, zijn motieven daarvoor bekend te maken.

Een candidatuur voor de Staten is op dit oogenblik het eenige gepaste middel om te doen uitkomen of de redacteur van De West in den laatsten tijd alleen zijn persoonlijke meening verkondigt, dan wel de tolk is van de publieke opinie. Daar de stemming — gelukkig — geheim is, heeft ook het ambtelijke deel van de bevolking het gelegenheid zich uit te spreken, zonder vrees voor wraakneming van „hoogere" zijde.

Een tweede reden, waarom wij gemeend hebben de candidatuur te moeten aanvaarden, is gelegen in het feit, dat het bestuur, een strafvervolging tegen den redacteur van dit blad heeft aanhangig gemaakt bij het Hof van Justitie.

Mocht die vervolging leiden tot een veroordeeling, tegen het bestuur tijdelijk moeten staken in De West. Is hij echter wel ingelicht, dan zou het bestuur niet kunnen beletten, dat een lid van de Koloniale Staten in de gevangenis zijn denkbeelden uitwerkt op papier, en die denkbeelden — inplaats van in de krant — voorleest in de openbare vergaderingen der Koloniale Staten, die hij ook als gevangene het recht heeft bij te wonen.

Ziedaar de buitengewone omstandigheden, die ons dwingen een candidatuur voor de Staten te aanvaarden. Zoodra die omstandigheden weder verdwenen zullen zijn, zal de redacteur — mocht hij inmiddels gekozen zijn — onmiddellijk af reden als Statenlid. Hij acht zich niet in staat om de functiën van redacteur en van Statenlid beide gelijktijdig naar behooren te vervullen, en geeft — voor de keuze gesteld — beslist de voorkeur aan zijn werkkring als journalist.

***

Het door De West aangekondigde boekje is verschenen onder den titel „Een blik op het huidig bestuursbeleid in Suriname" en bevat artikelen uit De West en andere Surinaamsche bladen van 21 Juli—10 October 1913 en voorts als „aanvulling voor de lezers in Nederland" een overdruk van artikelen uit De West van 18 en 22 Maart en van 16 Mei.

Uit het artikel van 10 October, getiteld „Vrijspraak van Meijnema", zou men moeten afleiden, dat het ook hier geldt „Cherchez la femme", althans wat het begin der geschiedenis betreft. Wij wenschen hierop evenwel niet in te gaan.

Er is echter in het artikel een stuk, dat wij hier laten volgen, omdat de mededeelingen ons zeer onwaarschijnlijk toeschijnen, en, mochten ze onjuist zijn, een démenti vanwege het Departement van Koloniën zeer gewenscht zou zijn. Het blad schrijft n.l.: „In geheime rapporten van de kapiteins Hovenkamp en Hirschmann — door een toeval later openbaar geworden — is verklaard, dat Meijnema, hoewel uiterlijk nog normaal, op de grens stond van gevaarlijke krankzinnigheid, dat hij bovendien feitelijk een raddraaier was, die zich niet ontzag zelfs den troep op te ruien, enz.

Hoe de voorstelling uit Suriname is geweest blijkt het best uit het feit, dat het ministerie aan de moeder van Meijnema mededeelde, dat de toestand van haar zoon allertreurigst was. Men kon aan de oude dame nog niet zeggen, of haar zoon sterven zou, maar dat hij als een gevaarlijke gek zou terugkeeren, was vrij zeker.

Als vanwege een ministerie dergelijke mededeelingen worden gedaan aan een moeder, dan kan men begrijpen, welke berichten zoo'n ministerie heeft ontvangen"......

***

De Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten zijn voornemen medegedeeld om de ambachtsschool tot een gouvernements-instelling te maken. Een verstandig besluit.

In den catalogus der Nederl. W.-I. tentoonstelling te Haarlem in 1899 vinden wij deze opmerking:

„In den laatsten tijd worden pogingen aangewend om te Paramaribo eene ambachtsschool op te richten, waarin de inrichtingen van den heer O'Ferrall zouden opgaan. Naar mijn gevoelen zal eerst dàn een voldoende organisatie van het ambachtsonderwijs verkregen worden, wanneer het Gouvernement de zaak geheel in handen neemt. Op den duur zullen particuliere krachten onvoldoende blijken tot instandhouding van een goede ambachtsschool, en naarmate de particuliere bijdragen verminderen — hetgeen na eenigen tijd zonder twijfel te wachten is — zullen de subsidiën uit de koloniale kas moeten stijgen".

Volgens de mededeeling van den Gouverneur, daalden de particuliere bijdragen van *f* 1560 in 1899 tot *f* 840 in 1912.

Curaçao.

De Curaçaosche couranten vermelden allen het aanbreken van den regentijd, die de bevolking weder hoopvol op een goede maïsoogst doet staren en daardoor het schrikbeeld van hongersnood doet verdwijnen.

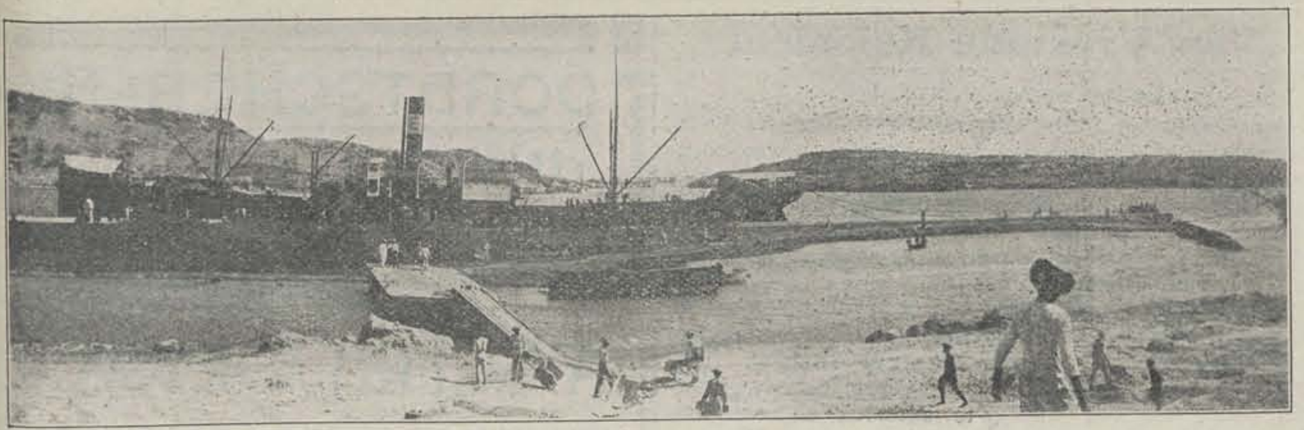
Men moet op Curaçao geweest zijn om te beseffen, wat het beteekent, als de regens reeds in October doorkomen en het dorre eiland als door een tooverslag met een groen waas wordt bedekt.

Aangaande de omwenteling in Venezuela, die nog steeds niet geheel en al bedwongen is, schrijft de Amigoe:

„Er schijnt dan toch eindelijk een einde te zullen komen aan de revolutie. Harde slagen zijn er gevallen en bloedige botsingen hebben er plaats gehad. De Regeering heeft hare troepen versterkt, zoodat de beslissende overwinning op den verzwakten vijand niet lang meer kan uitblijven. De revolutionnairen hebben weinig aanhang gevonden en zullen hun ijdel pogen nu wel spoedig opgeven.

Cipriano Castro kan nu voor goed van het tooneel verdwijnen. Het is gebleken, dat zijn partij zeer zwak staat.

Waar Castro is, weet men nog maar niet. Een opmerkelijk feit vonden wij het, dat Dona

De Nieuwe Juliana-kade te Willemstad op Curaçao.

De Juliana-werf te Curaçao is de eersteling van de te verwachten grootere scheepvaartbeweging bij de opening van het Panamakanaal te Curaçao aangelegd zullen worden.

De firma Maduro and Sons, die deze werf in zeer korten tijd door Amerikaansche ingenieurs deed aanleggen en een groot kapitaal hiervoor besteedde, toont hiermede een vooruitzienden blik te hebben en veel te hopen van de toekomst voor Curaçao.

Op de foto is de werf nog niet geheel gereed. Zij werd in September jl. ingewijd. Zij is gelegen in het Schottegat op een schiereiland, van het Gouvernement verkregen door ruiling met een ander stuk grond en bijbetaling van een som geld. Op den achtergrond ziet men de haven en de huizen van Willemstad.

dagen van Cuba via Sto. Domingo en Porto Rico naar Curaçao kwam en nu weer langs denzelfden weg schijnt terug te keeren. Dona Zoila is altijd trouw haar echtgenoot gevolgd. Wij moeten daarom veronderstellen, dat Cipriano niet meer in Dresden is, maar hier ergens in de buurt. Wacht hij soms op het succes der wapenen van hen, die voor zijn naam strijden, om dan plotseling zelf op het tooneel te verschijnen? Maar dan moet hij ook heel erg dichtbij zijn".

***

Blijkens een bericht, dezer dagen in de N.-Y. Herald gelezen, zijn Castro's vrienden overtuigd dat hij òf dood is òf wel in Venezuela gevangen gehouden wordt, want sedert verscheidene maanden hebben zij te vergeefs getracht berichten van hem te verkrijgen. Zoude Mevrouw Castro daarom misschien persoonlijk naar Curaçao geweest zijn?

***

Aangaande Santo Domingo schrijft de Amigoe:

„Ook hier is het nog lang niet rustig. De kranten blijven uit en de kabel blijft stuk. Dat wijst altijd op een voortduren van de revolutie. De Ver. Staten hebben zich echter met het gevalletje gaan bemoeien.

Twee Dominikaansche kanonneerbooten hebben de haven van Puerto Plata niet slechts geblokkeerd, maar hebben ook geschoten op de stad. De Amerikaansche consul seinde naar Washington, dat de Amerikaansche burgers gevaar liepen. De kruiser Des Moines kreeg order zich te voegen bij de Nashville en te samen te zorgen voor de noodige bescherming der vreemdelingen.

Het bombardement had plaats 6 Sept. Drie dagen later vertrokken de kanonneerbooten, dat is dus 9 Sept., terwijl het telegram van den Consul 10 Sept. in Washington aankwam, 14 Sept. daarop volgend was reeds de Des Moines voor de haven van Puerto Plata. Blijkbaar hadden de Dominikaantjes lont geroken en zochten bij tijds het ruime sop.

Dat muisje zal ook nog wel een staartje hebben".

Het wordt voor N.-Amerika, met al die woelige republieken in Midden- en Zuid-Amerika, een moeilijke tijd. De Monroeleer maakt, dat men geene vreemde interventie kan toestaan en aan de andere zijde is dan ook N.-Amerika moreel verplicht, zorg te dragen, dat de omwentelingen van deze half beschaafde republieken niet te groote proporties aannemen.

Het beste ware annexatie, doch Amerika zal er niet happig op zijn om nog meer „coloured people" onder zijn bestuur te hebben.

***

Blijkens onderstaand bericht uit de Amigoe schijnt Columbia, een andere woelige nabuur van Curaçao, zich te beteren, althans wat de financiën be'reft.

Wij lezen n.l.:

„De regeering heeft aan het Congres machtiging gevraagd om het volgend jaar de algeheele amortisatie van het papieren geld te beëindigen. De Minister van financiën vroeg tevens verlof een leening van twintig millioen dollars aan te mogen gaan.

De gezamenlijke waarde van den uitvoer nam in het laatste jaar met 10 millioen dollars toe, en die van invoer met 6 millioen.

Het land gaat dus mooi vooruit".

Tot voor korten tijd was er in Columbia alleen papieren geld in omloop, dat sterk gedeprecieerd was. Honderd papieren dollars of pesos waren slechts 1 gouden dollar waard.

Het was een gouden tijd voor postzegelverzamelaars. Want de postkantoren waren wel verplicht, het papieren geld aan te nemen voor den normalen koers en men kocht dus voor één gouden dollar 100 dollars postzegels.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een Beoordeeling der Holl. Ind. Pers. De Bintang Soerabaja vindt het droevig en onbegrijpelijk, dat men soms zoo weinig geloof kan slaan aan de correspondenties in de Hollandsche pers. Toen in het laatst van Augustus j.l. het bestuur te Malang het noodig vond militairen op de been te brengen, om door machtsvertoon de opgewonden Inlanders in bedwang te houden en de Europeanen gerust te stellen, werd den regent van Malang van alle kanten lof toegezwaaid. Toen er evenwel noch te Malang, noch elders iets gebeurde, werd er om de gemaakte drukte gelachen en de regent werd van alle kanten aangevallen als de oorzaak van die onnoodige beweging. Hij kreeg vooral in de Nieuwe Soer. Crt. van alles de schuld. Men wierp met steenen, maar hield de hand verborgen. 't Zijn echte lafaards! Ze moesten toch weten, dat de regent alleen immers niets te zeggen heeft, maar dat het Hoofd van Plaatselijk Bestuur gehandeld heeft, in overleg met de militaire autoriteiten. Op den regent valt niet de verantwoordelijkheid. Wij vernemen, zoo vervolgt het blad, dat het Bestuur zich tegenover de Regeering over dit buitengewoon machtsvertoon heeft moeten verantwoorden. Het zal dan later wel blijken, waaraan dit was toe te schrijven en wie daarvan de schuld moet dragen.

Naar aanleiding hiervan schrijft de Pantjaran Warta, dat men het publiek het maar niet naar den zin kan maken. Het bloedvergieten is voorkomen geworden. Ook al niet goed! Men kan gerust zeggen, dat de ambtenaren, juist om ongelukken te voorkomen, wijs en beleidvol zijn opgetreden. Ook in Rembang. En nu wordt van den resident van dit gewest gezegd, dat hij slap en zwak is geweest. Had men dan gewild, dat er maar op los geschoten werd? O, Sarikat Islam, wat hebt gij toch veel op uw geweten!

Tout comme chez nous. De Pewarta Soerabaja verneemt uit Solo dat zich daar meer en meer vrouwen als koelies verhuren bij metselaars, voor den bouw van huizen, bruggen enz. Zij brengen zand en roode steenen aan. Er zijn er ook, die den grond uitgraven. Het zijn meestal jonge vrouwen en meisjes uit de dessas. Onvoordeelig is het niet voor de toekangs en mandoers, want de vrouwen worden voor nagenoeg gelijken arbeid minder betaald.

De Prinsen in de kraton te Djokdjakarta. overleggen nu ook — alzoo de Perniagan — ten aanzien van hunne kinderen, hoe deze, als zij de Europeesche school hebben afgeloopen, verder hun leven moeten doorbrengen. Zij moeten werk zoeken, als andere menschen. Alle hofgrooten zijn van deze meening. Als in de kraton geen werk te krijgen is, waaraan verdiend kan worden, dan moeten zij elders in particuliere betrekkingen hun heil zoeken. Menschen met pit in hunne hersens loopen nu uit de ouderwetsche, vormelijke kraton weg, zoodat het eind zal zijn, dat alleen de stomkoppen daar overblijven.

De Bannelingen. De Pembrita Betawi vermeldt, dat op den avond vóór het vertrek van den heer Douwes Dekker een groote vergadering heeft plaats gehad in Maison Versteeg te Batavia, uitgeschreven door de afdeelingen Batavia en Meester Cornelis van de Vereeniging Insulinde, ter eere van de verbannenen. Hunne echtgenooten en de dames der leden waren daarbij tegenwoordig. Het aantal was niet bijzonder groot, daar de vergadering op het laatste oogenblik was uitgeschreven, zoodat de meesten de uitnoodiging we licht niet ontvangen hadden. Men telde ongeveer een 300 tal Indiërs en 30 Inlanders. Het Hoofd van Plaatselijk Bestuur was aanwezig. Andere ambtenaren waren er niet, uit vrees wellicht, dat zij opgemerkt zouden worden. De drie vertrekkende heeren hebben achtereenvolgens gesproken. Uitbundig waren de toejuichingen. De portretten der „kampioenen"

werden verkocht, die toen met hun drieën in de zaal zaten. De heer Douwes Dekker in het midden, Mas Tjipto rechts en Raden Soewardi links van hem. 't Was, of men den Gouverneur-Generaal zag, door zijn beide adjudanten geflankeerd! Ook de bestuursleden voerden het woord. Hartelijke deelneming, innig leedwezen werd betuigd. Des nachts half twee werd de vergadering gesloten, nadat een collecte gehouden was, welke honderden guldens heeft opgebracht. Volgens zeggen hebben zij in het geheel op verschillende plaatsen en van verschillende personen een som van ƒ 10.000 bij elkaar gekregen, waardoor zij in staat zijn het in den eersten tijd in Holland te kunnen uitzingen. Gelukkig! merkt bovengenoemd blad op en vervolgt letterlijk o. m.:

„Groot was den volgenden dag het getal dergenen, die hen uitgeleide deden. Er werd gezongen. Vele goede wenschen werden hun meegegeven. Groot zijn de verwachtingen. De drie heeren zagen er opgewekt uit; vol moed en hoop gingen zij de toekomst tegemoet. Indrukwekkend was deze ovatie. Een zegevierend Generaal had geen grooter eer kunnen verlangen. Moge het hun steeds welgaan en zij in hun pogen slagen. In Gods hoede worden zij en hunne vrouwen en kinderen aanbevolen. Mogen zij in Holland iets vinden, wat aan hunne en onze verwachtingen beantwoorden kan. Zij hebben getoond onvermoeid te kunnen en willen strijden voor onze belangen. Hun toekomst en positie hebben zij daarvoor ten offer gebracht. Amin, Amin!"

WAT DE CHINEES VERTELT.

De inlandsche politie te Batavia bestaat uit oppassers zonder eergevoel, zonder moed en zonder plicht-besef. Alzoo de Perniagan, — die de kerels op straat in hun slaperige houding wel zou willen trappen om hen wakker te schudden. Die oppassers eten en drinken in de waroengs, zonder te betalen — alzoo de Perniagan. 't Is me dan ook tuig, dat in dienst komt. Doch 't is, of de Inlandsche maatschappij gediend is van zulke Tjepot en Petro (wajang-caricaturen) in hunne gele uitmonstering, waardoor ze boven hunne medeburgers heeten te staan. Enfin, men schikt zich veelal in dien toestand, maar toch niet altijd, zooals uit het onderstaande blijken kan: In de Oetoesan Negri, een maandblad te Batavia, dat geredigeerd wordt door Raden Hendraningrat, adjunkt-djaksa te Meester Cornelis, is een beschikking opgenomen van den Landraad te Meester Cornelis dd. 25 November 1911 no. 51, ten aanzien van de volgende zaak: Een zekere Noeming en zijn vrouw Djenap waren in den avond van 19 Oktober 1912 naar de bioscoop in de gang Kelor onder Meester Cornelis gaan kijken. De politie-oppasser Daiman hield bij deze gelegenheid de wacht, moest orde en rust handhaven (als men de letter D in K veranderde en er naast de *a* nog een *a* voegde, zou men den juisten bijnaam voor dezen oppasser hebben). Deze Daiman dan was een echte don Juan, in zijn kampong zonder wederga. 't Was een man zonder adat, die nooit uit zijn kampong had mogen komen. Hij dacht, dat hij, in zijn oppasserskleeding, maar alles doen mocht. Toen hij de schoone Djenap, de vrouw van Noeming, zag, werden zijn lust en begeerigheid zóó opgewekt, dat hij zijn handen niet thuis kon houden. Djenap was hiervan blijkbaar niet gediend; haar man evenmin, die Daiman met pleizier een kogel door het lijf had willen jagen. Hij hief de hand op en gaf den oppasser een slag in het aangezicht, welke klonk als een klok. Eigenlijk nog een veel te zachte behandeling voor don Petro. Maar Noeming had, volgens de wet, zijn eigen rechter niet mogen zijn en dan nog wel tegenover een agent van de openbare macht in de uitoefening zijner functiën! Dit was zijn fout en werd zijn ongeluk. Maar ach, wat zou 't gevolg geweest zijn, als hij de zaak gewoon gerapporteerd had, zooals men dat in het dagelijksch leven noemt? Wel men zou er voor gezorgd hebben, dat de zaak in den doofpot werd gestopt en men zou er verder niets geen werk van gemaakt hebben. Eigenlijk deed Noeming goed, dat hij zijn eigen rechter speelde, want nu werd er wèl werk van gemaakt. Hij werd voor den Landraad getrokken, omdat hij een politie-oppasser ter gelegenheid van diens plichtwaarneming een slag had toegebracht (art. 164 S. I.). Maar Mr. Derx, de voorzitter van den Landraad, een schrander en rechtvaardig mensch, oordeelde zeer terecht, dat wat Daiman had gedaan, n.m. het betasten van een andermans vrouw, nu juist niet behoorde tot de dienstverrichtingen van een politie-oppasser. Hij verwees de zaak naar de politierol, die art. 230 S. I. had toe te passen (het gewoon toebrengen van slagen).

De schrijver, die zich „Sterveling" teekent, wist nog niet te vertellen, hoe de zaak is afgeloopen, doch merkt op: Zeker, Noeming had schuld, maar wie zou in zulk geval niet even zoo gehandeld hebben? Hij roemt de beschikking van den Landraadvoorzitter zeer, want zegt hij, zulke oppassers als Daiman („onbeschofte rakkers") telt het Gouvernement bij de vleet. Eerlijke en ordentelijke oppassers zijn schaarsch, ook onder de Europeesche agenten.

Van Vreemde Koloniën.

De reis van minister Dr. Solf.

Generaal Freih. von Gayl heeft, teruggekeerd van zijn reis naar Kameroen, de indrukken weergegeven van hetgeen hij in gezelschap van den minister van koloniën mocht opnemen. Dr. Solf is inmusschen doorgereisd naar Britsch Nigerië en naar het Schutzgebiet Togo en wordt dezer dagen eerst in Berlijn terug verwacht.

De indrukken van Kameroen waren gunstiger dan de heeren verwacht hadden. Het land overtreft Duitschland in omvang, in 3½ week konden dus slechts oppervlakkige gegevens verzameld worden, maar door elk uur nuttig te besteden en volgens een vast plan te werken kon toch veel worden waargenomen. De gouverneur Dr. Ebermaier, had een voortreffelijk plan gereed gemaakt, dat, alle tegenvallers ten spijt, nauwkeurig is gevolgd en doorgezet. De weg voerde van 't eenig mooi gelegen Victoria, door de groote cacao-plantages, over Sopo naar Boewëa, bestuurszetel. Daarna terug over Victoria, van daar per auto, 800 K.M., over Lolodorp en Olama, aan de Njong, naar Kanus, de terugreis werd over Ebolowa gemaakt. Hierbij sloot een zeevaart langs de kust aan, van Kribi uit naar den mond van de Muni. Hier werd, bij het districtsambt Ukoko, de voet gezet in Nieuw-Kameroen. Van Doeala werd een tocht over de middenlandbaan via Edea tot de Gleisspitse gemaakt, waarop een reis van elf dagen over de noordbaan aansloot. In 't zadel werd over Bare naar Dschang en terug door de Mbo-vlakte gereden. Den 24 September volgde 't vertrek van Doeala naar Britsch Afrika. Gedurende het laatste gedeelte der hier vermelde reis werd meestal in tenten overnacht, hier en daar zijn reeds pleisterplaatsen van regeeringswege ingericht. Aan het verslag van generaal Von Gail ontleenen wij nog 't volgende:

De voornaamste vragen voor de ontwikkeling van Kameroen zijn in drie punten samen te vatten: 1. Bevrediging van 't nieuwe gebied en overname er van in de Duitsche bestuursregeling; 2. Spoedige verbetering der verkeersgelegenheid (spoorwegen, autostraten, scheepvaart); 3. Krachtige bestrijding der onder de inlanders heerschende ziekten, vooral de slaapziekte.

De gouverneur heeft voor 't eerste punt al gedaan wat met 't beschikbare geld, troepen en het geneeskundig personeel te doen was. De minister wil gaarne verderen steun geven. De bevolking wordt door drijvers opgezet, zij beschikt over vrij veel geweren. De rust zou beter verzekerd zijn, als er meer troepen waren, die door hun aantal reeds eerbied afdwongen, hoe zwakker de gewapende macht, hoe bloediger de onderwerping van weerspannige streken.

De punten 2 en 3 staan eigenlijk in nauw verband. In Oud- en Nieuw-Kameroen toch vormen de geëischte dragersdiensten den grondslag van de bestaande ellende. Ongeveer 80000 mannen, vrouwen en kinderen zelfs zijn steeds op 't pad voor koelie-arbeid. Zij worden zoo aan kultuurwerk onttrokken. Tevens verspreiden zij ziekte, en werken de onzedelijkheid in de hand. Een en ander doet de bevolking in aantal afnemen. Verbetering is hierin alleen te brengen door de verkeersmiddelen te moderniseeren. Maar even gemakkelijk als de oplossing door spoorwegen, automobielen, rivierverbetering, havenaanleg te noemen is, even moeilijk is 't een en ander uit te voeren. De Staatssecretaris Dr. Solf heeft dit natuurlijk doen uitkomen; maar men kan er op rekenen weldra voorstellen ter verbetering bij den Rijksdag in behandeling te zien komen.

Kameroen kan op de verwezenlijking van deze voorstellen echter niet geduldig wachten. Om dadelijk reeds verbetering te bezorgen, zullen uitgezonden worden: ziekenverplegingsartikelen, gezondheidspersoneel, ook ter bestudeering der kwalen, politiepersoneel. De zendelingengenootschappen zullen ook goed werk kunnen verrichten.

Boven zeiden wij, dat de verwachtingen der hooge bezoekers overtroffen werden. De schr. drukt dit aldus uit:

Over 't geheel genomen heeft de minister een indruk gekregen, die boven zijn verwachtingen ging, zoowel wat de schoonheid van 't land aangaat, als van de geschiktheid der bewoners, als van de ontwikkelingsvoorwaarden van den bodem. Dit wordt niet alleen voor Oud-Kameroen verklaard, maar ook voor het nieuw verkregen gebied. Het noordelijk deel daarvan is in zijn geheel vruchtbaar. Het zuidelijke is geenszins een eindloos moeras, zooals de pessimisten en spotters het hebben voorgesteld. De beteekenis van de aanwinst is vooral, dat Duitschland de eerste schrede gezet heeft om een macht in centraal-Afrika te worden.

De Nieuwe Hebriden.

De poging om deze eilanden door Frankrijk en Engeland, volgens een condominium, gemeenschappelijk te bezitten, schijnt niet tot genoegen van beide partijen, eigenlijk van geen der partijen, te verloopen. Meermalen dook dan ook een bericht op van een verdeeling, of een afstand van aanspraken tegen ruil van elders te krijgen bezit of voordeelen. Eigenaardig komt er dan echter aanstonds verzet van de andere zijde, geen van de landen wil zijn rechten prijsgeven. Zoo heeft nu de Société des

études coloniales et maritimes te Parijs, in haar zitting van 20 October j.l., weer haar ongerustheid uitgesproken naar aanleiding van een gerucht, dat Frankrijk zijn aandeel in den Nieuwe Hebriden-archipel zou willen afstaan in ruil tegen Britsch Gambië.

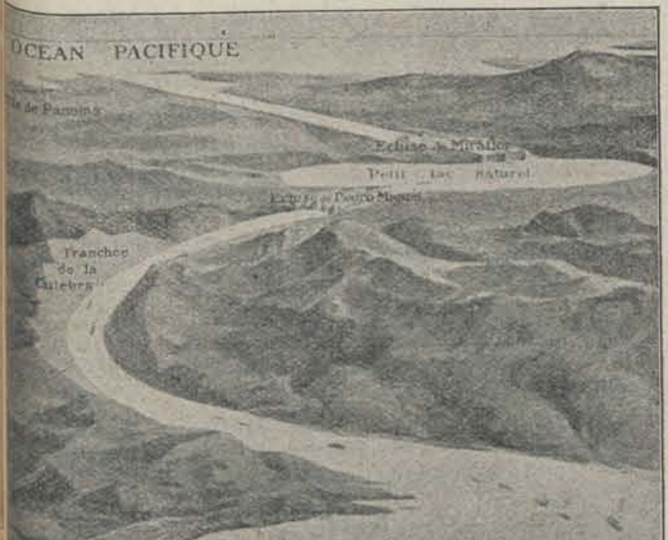
Door de opening van 't Panamakanaal ziet men de toekomst hoopvol tegemoet en wil men deze bezitting in de nabijheid van Nieuw-Caledonië niet missen, integendeel, zij moet onverdeeld Fransch worden. De vereeniging legde hare zienswijze in deze uitspraak vast: Het condominium, nadeelig voor de ontwikkeling der Nieuwe Hebriden, moet eindigen. Instede van de onbetwistbare rechten, welke Fr. op dezen archipel heeft, te maken tot „ruilgeld", tegen Br. terrein in West-Afrika of waar ook, zal de regeering onderhandelingen met Engeland behooren te openen, opdat de uitsluitende souvereiniteit van Fr. erkend worde, waartoe Fr. dan afstand zou kunnen doen van de rechten, welke de tractaten van 1844 en 1862 ten opzichte van Mascate geven.

Zooals men weet, heeft dit laatste betrekking op de rechten, waardoor Fr. zich mengen kan in de bestuursdaden in het sultanaat van Mascate, waardoor de bestrijding van den wapen- en smokkelhandel in de Golf van Perzië voor Engeland zeer wordt bemoeilijkt.

Portugeesche koloniën.

De „Daily Chronicle" verneemt van gezaghebbende zijde, dat de onderhandelingen tusschen Engeland en Duitschland over Afrika een bevredigende oplossing naderen.

De nieuwe regeling betreft noch Zanzibar, noch de strook ten O. van het Taganjikameer, doch uitsluitend de Portugeesche koloniën in Afrika. Duitschland verkrijgt grootere vrijheid van beweging in Angola, terwijl het gebied, waar Duitschland reeds rechten bezit, zal worden vergroot met de Lobitobaai en het gebied van den Katdngaspoorweg, welke de kortste verbinding van Europa met Middel-Afrika zal vormen. Duitschland doet aan den anderen kant afstand van al zijn rechten in het Mozambiquesche, Engeland en Duitschland wenschen echter Portugal's souvereine rechten te ontzien, wordt er troostend bij gevoegd.

Het zoo goed als voltooide Panama-kanaal in vogelvlucht *).

*) Het cliché werd ons welwillend afgestaan door *La Gazette de Hollande*. Red.-Comm.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Mishandeling van assistenten op de tabaksplantages.

Naar aanleiding van het artikel van „O. Planter en Co." over bovenstaand onderwerp in No. 1895 van de Groene Amsterdammer, waarop in het vorig Nr. van dit blad de aandacht werd gevestigd, schrijft Prof. J. F. Niermeijer in No. 1896 van de „Groene":

„Een kleine kantteekening zij veroorloofd op het stuk van O. Planter en Co. in het vorig nummer. Reeds eenige maanden geleden had het mijn aandacht getrokken, dat zooveel aanslagen op assistenten in Deli gevolgd waren op een slag om het hoofd van een Javaan. Ik schreef toen in de N. R. Ct. een waarschuwing; het is al eeuwen geleden neergeschreven, en door alle tijden heen herhaald, dat de Javaan uiterst gevoelig is voor aanraking van zijn hoofd en die beschouwt als de hevigste beleediging.

Ook in het eerste door O. Planter en Co. behandelde geval was weer een slag om het hoofd de aanleiding. Het blad „De Planter" schrijft daaromtrent, dat „de wegens zijn onbeschaamdheid geslagen mandor volgens de nieuwste ethische begrippen het moreele recht had zich te weer te stellen".

Het ware beter te zeggen, dat die Javaan het recht meende te hebben volgens overoude, in zijn volksaard ingewortelde begrippen, die met zijn animistische denkwijs samenhangen.

Mijn oproep tot het schrijven van een kort handboekje voor den omgang met inlanders in Deli heeft succes gehad. Binnen enkele weken zal een dergelijk boekje, van de hand van een oud-Deli-planter, verschijnen. Van harte hoop ik, dat de moeite, die de schrijver er van zich heeft getroost, beloond moge worden doordat men ook in Deli de gulden regel ga beseffen: tracht de geaardheid te kennen van hen, met wie gij moet omgaan".

Publicatie gewestelijke verslagen.

Tot dusver verzamelde het Encyclopaedische Bureau geregeld gegevens over den economischen toestand der gewesten en den stand der voedingsgewessen, welke gegevens dan werden verwerkt tot de z.g. korte verslagen, waarvan geregeld extracten werden toegezonden aan de dagbladen, terwijl deze tevens werden gepubliceerd in Korte Berichten, het veertiendaagsche periodiek der afdeeling Nijverheid en Handel te Buitenzorg.

Naar wij thans vernemen zal met het publiceeren dezer viereljaarsoverzichten geëindigd worden en binnenkort een begin gemaakt met het uitgeven van „maandverslagen", aangevende een overzicht der handelsbeweging, marktprijzen, stand der cultures, enz. van de verschillende gewesten.

Deze maandverslagen zullen gesplitst worden in in- en uitvoeroverzichten van en naar landen buiten Ned.-Indië naar en van Java, Madoera en verscheidene gewesten en buitenbezittingen.

Waarschijnlijk zullen deze publicaties ook verschijnen als bijlage van voornoemde Korte Berichten, terwijl ernaar gestreefd zal worden den inhoud zoo actueel mogelijk te doen zijn (Java-Bode).

Multatuli verdedigd.

In bovengenoemd Nr. van de Groene Amsterdammer schrijft Bernard Canter een artikel naar aanleiding van Jhr. de Kock's opstel in de Tijdspiegel van October: „Waarom de Max Havelaar geschreven werd". De heer Canter wil niet al de zonden bestrijden, die Jhr. de Kock Multatuli ,aanwrijft; sommige zou men moeten erkennen, andere eerst na eigen onderzoek kunnen bevestigen of bestrijden; doch naast Multatuli's fouten staan een groot aantal deugden, waarop de schrijver met nadruk wijst.

Volgens den heer C. is er geen hedendaagsch Nederlandsch schrijver, publicist, journalist, die niet bewust of onbewust, direct of indirect, aan Multatuli dank heeft te weten.

Uitvloeisels van de Indische beweging.

Op een tweetal geschriften, wier lange titels voldoende den inhoud weergeven, zij de aandacht gevestigd.

1e. Ons standpunt. Verslag van de deputatie uit het hoofdbestuur der voormalige Indische Partij naar den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, op 13 Maart 1913, gevolgd door een uiteenzetting van het nationalistisch standpunt van de Indische Partij in den vorm van brieven aan H. M. Koningin Wilhelmina van Holland, van E. F. E. Douwes Dekker, ex-voorzitter der Indische Partij ('s-Gravenhage, L. A. Dickhoff Jr.).

2e. Onze verbanning. Publicatie der officieele bescheiden, toegelicht met verslagen en commentaren, betrekking hebbende op de Gouvernements-Besluiten van den 18en Augustus 1913, nos. 1*a* en 2*a*, regelende de toepassing van artikel 47 R.R. (interneering) op E. F. E. Douwes Dekker, Tjipto Mangoenkoesoemo en R. M. Soewardi Soerjaningrat. (Schiedam, Drukkerij „De Toekomst").

In laatstgenoemd geschrift kan men o. m. kennis nemen van den tekst der in beslag genomen brochure „Als ik Nederlander was", door Raden Mas Soewardi Soerjaningrat.

Een nuttig geschrift.

Van de hand van Mr. J. H. Abendanon verscheen (bij „Luctor et Emergo" te 's-Gravenhage) een „Overzicht betreffende den toestand van Britsch Indië in 1911/1912 en de negen voorafgaande jaren. Samengesteld uit het onlangs verschenen officieel verslag (Statement exhibiting the moral and material progress and condition of India)".

Mr. Abendanon heeft met de samenstelling van dit werkje een nuttigen arbeid voor velen verricht. Het geeft een beknopt, maar duidelijk idee van de in Britsch-Indië geldende beginselen van regeering, bestuur enz. en leent zich uitstekend tot het maken

van vergelijkingen met dikwijls gelijksoortige toestanden in Nederlandsch-Indië. Tal van vingerwijzingen bevat het boekje, welke voor ons van nut kunnen zijn, want het dient te worden erkend, dat Br.-Indië in verschillende opzichten ons ver vooruit is.

Zoo lezen we bijv. op blz. 63, dat er thans 5 Universiteiten zijn en wel te Calcutta, Madras, Bombay, Punjab en Allahabad.

De Indische Gids.

Op de eerste bladzijde van de November-aflevering van De Indische Gids deelt de uitgever mede, dat de heer J. E. de Meijier wegens een ernstige ongesteldheid zich genoodzaakt heeft gezien zijn taak als hoofdredacteur neder te leggen en dat de heer H. C. Prinsen Geerligs zich bereid verklaarde, althans voorloopig, de taak over te nemen.

De artikelenreeks opent met eene beschouwing van den heer E. van Lennep over het koelievraagstuk op Java, naar aanleiding van het artikel van den heer Mr. A. van Gennep over dat onderwerp in de I. G. van Juni 1912. De schr. betoont zich geen vriend van contract-arbeid, blijkens het slot van zijn betoog: Laat ons het vaandel van den vrijen arbeid hoog houden, daarmede is tot heden op Java alles tot stand gebracht; gezonder en zuiverder arbeidstoestanden, dan thans op Java bestaan, zijn met geen contracten te verkrijgen.

Het volgend opstel bevat den tekst der voordracht van den heer P. H. van der Kemp over de opleiding der Europeesche ambtenaren voor den administratieven dienst in Ned.-Indië, welke voordracht reeds verscheen in het Weekblad voor Gymnasiaal en Middelbaar Onderwijs, en waarop dezerzijds eerder de aandacht werd gevestigd.

De heer J. C. Lamster vervolgens artikelt over den topographischen dienst in Ned.-Indië, waarin de schrijver verschillende fouten in de organisatie van dien tak van dienst opsomt en de richting aangeeft die tot verbetering moet leiden.

Van den overigen inhoud worde genoemd: een overzicht van het rapport van de Staatscommissie voor de verdediging van Ned.-Indië en de gewone rubrieken: Varia. — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Zuid-Nieuw-Guinea-expeditie.

Als Bulletin No. 68 der Maatschappij „met den langen naam" verscheen een bundel mededeelingen over de werkzaamheden der derde Zuid-Nieuw-Guinea-expeditie onder leiding van kapitein A. Franssen Herderschee, van het tijdvak 5 December 1912 —25 April 1913.

Aan het eind vindt men „Eenige gegevens, betreffende de kennis der zeden, gewoonten en taal der Pesechem van Centraal-Nieuw-Guinea", door L. A. Snell. Ook zijn aan het Bulletin een 2-tal kaartjes van het bereisde gebied toegevoegd.

Eigen Haard.

Het 1 November-nummer van Eigen Haard bevat eenige bijzonderheden over de Kartini-school te Semarang, waarvan op 15 Sept. j.l. de opening plaats had. Het portret van wijlen Raden Adjeng Kartini, zoomede een foto van het voorloopige schoolgebouw na de feestelijke opening, verduidelijken den tekst.

De baai van Genteng.

No. 21 van den loopenden jaargang van Het Nederlandsch Zeewezen brengt een ruim geïllustreerd artikeltje over de baai van Genteng aan de Zuidkust van Java, die eerst weinige jaren geleden werd ontdekt en thans geregeld wordt bezocht door schepen van de Kon. Paketv. Mij., die op de Wijnkoopsbaai varen. Het lossen en laden van schepen wordt verzorgd door de N.V. Transportonderneming „Baai Oedjoeng Genteng", welke maatschappij agente is van de K. P. M., de Standard Oil Cy. of New-York en de Soc. Franco-Neerlandaise de culture et de commerce.

Weekblad voor Indië.

No. 24 houdt o.m. in: Crediet en bonnetjes, door M. van Geuns. — Een en ander over Boeddhisme (vervolg), door J. L. J. F. Ezerman. — De serimpi (met ill.), door Victor Ido. — Het jubileum van de Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij (met ill.), door S. — Brand bij de N.-I. Houtaankap-maatmaatschappij te Semarang (met ill.). — Indische penkrassen, door Ofoei. — Militaire schetsen uit Boni (Eenige gezellige uurtjes op wacht), door Kirdneh.

De Indische Mercuur.

No. 43 bevat de volgende bijdragen: Het boschwezen in Ned.-Indië in de ontwerp-begrooting voor 1914, door A. E. J. Bruinsma. — Tea: its cultivation etc., door Dr. A. W. Nanninga. — Soekaboemische landbouwvereeniging. — De algemeene vereeniging van rubberplanters ter Oostkust van Sumatra. — De paketvaart en andere stoomvaartdiensten in den Indischen Archipel. — Anti-suikeraccijnsbond. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Indiër.

Het 2e Nr. van het nieuwe periodiek „De Indiër. Weekblad gewijd aan het geestelijk en maatschappelijk leven van Indië en Oost-Azië", is, uit den aard der zaak, grootendeels gevuld met bijdragen op „de beweging".

Verder bespreekt onder meer de heer Clockener Brousson de bekende brochure „'s Lands welvaart in gevaar", waarover in een naschrift de redactie eveneens hare meening zegt.

Cultura.

No. 302 van Cultura, het orgaan van het Ned. Instituut van landbouwkundigen, bevat een uitvoerige beschouwing van den heer J. W. Gonggrijp over de balata-industrie in Suriname.

Voorts het vervolg van de artikelen-reeks van den heer S. P. Ham, getiteld: Bedrijfsstelsels, intensiteit en ontwikkeling bij den inlandschen landbouw, inzonderheid op Java.

Dan treft men in het nummer aan een krachtig protest van den heer A. E. J. Bruinsma naar aanleiding van uitingen van den heer J. E. de Meijier, den dienst van het boschwezen betreffende, in de jongste „Aanteekeningen op de Indische Begrooting voor 1914", uitgegeven door de Vereeniging „Moederland en Koloniën".

Eindelijk levert de heer M. Buijsman te Nongko Djadjar zijn periodieke bijdrage tot de kennis van het klimaat van Oost-Java (Weersoverzicht van Augustus j.l.).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal tijdschrift; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Voordracht, te houden door den heer K. KOOIMAN, Gep. Kapt. der Infanterie, Oud-Districts Commdt. van Marowijne, op **Zondag 9 November 1913**, 's avonds 8 uur, in *Diligentia.*

Onderwerp:

De bewoners van Suriname, meer in 't bijzonder de zeden en gewoonten van de Indianen en Boschnegers van het District Marowijne, toegelicht door lichtbeelden en een verzameling van voorwerpen.

Entrée voor geïntroduceerden *f* 1.—.

Plaatsbespreken van af Donderdag 6 November van 10—4 uur.

HET BESTUUR.

Van Moederland en Koloniën:

Voorloopig bericht.

25 November 1913, in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis*, **lezing** van den heer H. BOREL, over de *Chineesche Vereenigingen in N.-I.*

Voor het lidmaatschap (contributie *f* 2.50) kan men zich aanmelden bij den Secretaris der Vereeniging: Van Bleiswijkstraat 113, den Haag.

Voor den **post-, telegraaf- en telephoondienst** in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van **electro-technische ambtenaren der 1ste klasse.**

In aanmerking komen alleen zij, die de geschiktheid bezitten van instructeur van de opzichters bij den aanleg van lijnen en bij de installatie van centraalkantoren. Zij moeten derhalve eene voorafgaande meer speciale opleiding hebben gehad voor en de capaciteiten bezitten van een opzichter bij de Rijkstelegraphie hier te lande, bovendien in het bezit zijn van grondige kennis van en door praktijk verkregen routine in het telephoonbedrijf.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 600 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 10 November 1913, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden: *a.* overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1e klasse, c.q. ook voor het wettig gezin; *b.* eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage

De jongste Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Oost en West", gehouden te Haarlem.

van *f* 1500; *c.* eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien, waarop de activiteitsbezoldiging ingaat.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen weduwenpensioen enz. staat deze ambtenaar gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De activiteitsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië kan een **bouwkundig ingenieur, dan wel een civiel ingenieur** met langjarige bouwkundige praktijk, die in het bezit is van het Delftsch of van een daaraan gelijkwaardig buitenlandsch diploma worden geplaatst, op eene aanvangsbezoldiging als adspirant-ingenieur van *f* 300 's maands en met benoeming na twee jaren dienst als zoodanig tot ingenieur op *f* 400 's maands, met 4 driejaarlijksche verhoogingen vau *f* 75 's maands, en 3 driejaarlijksche vergoogingen van *f* 100 's maands.

Hij, die reeds ingenieurspraktijk heeft, kan eene hoogere aanvangsbezoldiging bekomen.

Bij de berekening daarvan zal ingenieurspraktijk op bouwkundig gebied buiten de keerkringen doorgebracht voor 9/10 en binnen de keerkringen doorgebracht voor vol worden medegeteld, terwijl aanverwante praktijk buiten de keerkringen doorgebracht voor 9/20 en binnen de keerkringen doorgebracht voor de helft zal medegeteld worden.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden: *a.* overtocht naar Indië als gouvernementspassagier der 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin; *b.* eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1500; *c.* eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, van *f* 150 's maands, voor hem, die als adspirant-ingenieur en van *f* 250 voor hem, die als ingenieur wordt uitgezonden.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 November a.s., bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
F. A. Martens, 1e Mach. Gouv.-Marine N.-I.	f 2.50
E. V. Matheron, Opz. 1e kl. B. O. W.,	- 2.50
A. van Zuiden, 1e Luit. Inf. N.-I. L.	- 2.50
allen te Amsterdam.	
W. H. C. Deutekom, Kapt. Adm. N.-I. L.	- 2.—
C. Tjassens Keizer,	- 2.—
A. Wunderink, Onder-Luit. Inf. N.-I. L.	- 2.—
D. L. Hoogkamer, gep. Gen.-Maj. Inf.	- 2.—
allen te Apeldoorn.	
G. D. Klein Lankhorst, onderw. N.-I.	- 2.50
N. J. Feenstra, Kapt. Inf. N.-I. L.	- 3.—
allen te Arnhem.	
A. van Thijn, Leeraar H. B. S., Assen	- 2.—
A. F. Mönnich, Kapt. Inf. N.-I. L.	- 2.—
W. H. Keuchenius, Contr. B.B. (Schev.)	- 3.—
W. van Eck,	- 2.—
G. van Genderen Stort, off. v. gezondheid	
J. L. C. R. Laceulle, Kapt. d. Genie N. I. L.	- 2.—
G. L. 't Sas, Civ. gezagh. N.-I.	- 2.—
Mr. G. André de la Porte, pres. Raad van Justitie	- 2.—
C. J. Gijbels, onderw. N.-I. (Schev.)	- 2.—
E. A. Kuchlin, Havenmeester N.-I.	- 4.—
F. H. J. Weiffenbach, Contr. B. B.	- 2.—
F. G. Puttman Cramer, Contr. B. B.	- 2.50
F. van Gulick, onderw. N.-I.	- 5.—
C. van Leer,	- 2.—
J. Kromsigt	- 2.—
J. W. A. Doorebos, Arts	- 2.50
A. H. Mulder (Rijswijk)	- 4.—
P. L. A. Collard, gep. Kol. Inf. N.-I. L.	- 2.—
H. Th. de Santy, Ass.-Resident,	- 2.30
P. H. E. Obdeijn, 1e Comm. Algem. necr.	- 2.50
Mr. G. J. Bisschop, Secr. Dep. v. Fin.	- 4.—
C. de Wit, Contr. B. B.	- 3.—
B. Radersma, Ass.-Resident,	- 3.—
L. Korthals, Dir. Ambachtsch. v. Inl. N.-I.	- 3.—
H. Bousquet, Gewest. Secret.	- 2.—
J. L. Engel, Ass.-Resident	- 2.—
W. F. Flohr, comm. N.-I. Spoor,	- 2.—
J. A. van Bommel, onderw. N.-I.	- 2.50
H. Oostwald, Dir. Opleidingssch. v. Inl. Ambtenaren	- 2.50
Th. J. Lintel, 3de comm. Dept. Gouv. Bedrijf	- 2.50
S. van de Plas, Resident	- 5.—
allen te 's-Gravenhage.	
C. A. Emeis. O.-I. Ambt.	- 2.50
Mej. T. M. Kruisheer, onderwijzeres N.-I.	- 2.—
beiden te Gouda.	
W. L. Smith, Med. Stud., Groningen	- 2.50
Th. Sorgdrager, onderw. N.-I., Haarlem	- 2.—
G. van der Paardt, Werkm. Atjeh-Stoomtr., (Zandvoort)	- 2.50
Soerjo Soeparto, Indl. Stud.	- 2.50
Mr. A. Dirkzwager,	- 2.—
J. H. Ruijs, Indl. Stud.	- 2.—
J. Paulus, Indl. Stud.	- 2.—
D. van der Meulen, Indl. Stud.	- 2.—
J. M. Wittich, Indl. Stud.	- 2.—
W. Hartevelt, Indl. Stud.	- 2.—
allen te Leiden.	
H. F. Chateau, Adj.-comm. Inspec. bij het onderwijs N.-I.	- 2.—
A. R. Boele, Contr. B. B.	- 5.—
beiden te Nijmegen.	
D. den Hartogh, Ind. Stud., Rotterdam	- 2.—
J. F. H. Kuijk, Jur. Stud.	- 2.50
A. van der Linden. Hulpprediker N.-I.	- 2.—
C. L. Duurvoort, Districts-Geneesh. W.-I.	- 2.—
J. P. van der Kleijn, onderwijzer N.-I.	- 3.—
J. F. H. Bontenakel, gep. Luit-Kol. N.-I. L.	- 2.—
allen te Utrecht.	
H. Mulder, Telegr. b/d Radiotelegr. dienst, Hoccourt pré Visee	- 2.50
P. A. de Jager, Maj.-Intend. N.-I. L., Delft	- ?.
M. J. van Doorn, onderwijzer N.-I. Ginneken (Breda)	- 2.—
M. C. van de Vooren Utrecht	- 2.—

Den Haag, October 1913.

De Administrateur van het Kol. Weekblad „Oost en West":

W. VAN DER ZIJL.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhuistraat 51,

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier dames voor pianolessen.

Twee dames voor vioollessen.

Een heer voor muzieklessen.

Eene dame voor zanglessen.

Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.

Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.

Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.

Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Eene dame voor schrijf- kopiëer- en vertaalwerk.

Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee dames voor het waarnemen der huishouding.

Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch. } gediplomeerd.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem,	Maleisch } gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17,** de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

A. VAN MEURS PIET HEINSTRAAT 18 :: DEN HAAG. ::

TELEFOON 1784

COMPLETE MEUBILEERING — BEHANGERIJ — BEDDENMAKERIJ STOFFEERDERIJ — LINNEN ROLGORDIJNEN — MADRAS-GORDIJNEN — LINOLEUMS EN ZEILEN — AXMINSTER TAPIJTEN — TAFELKLEEDEN — DIVANDEKKEN :

Firma J. M. J. VAN WIELIK,

Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,

LEVERANCIERS VAN

BINNEN- EN BUITENLANDSCHE DECORATIËN EN ORDELINTEN

's-GRAVENHAGE.

VACANT

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,

Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

VACANT

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU

CARL KÖFFLER

's-GRAVENHAGE, OBRECHTSTRAAT 181.

Belast zich met:

1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
5e. het bijeenbrengen der benoodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
6e. het oplossen van onbekende wapens;
7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek".